

PROGRAMACIÓ
HISTÒRIA DE LA FILOSOFIA

INS PUIG CASTELLAR
Seminari de Filosofia
CURS 23/24

ÍNDEX

1.- Introducció.

2.- Competències de la matèria.

3.- Objectius de la matèria.

4.- Continguts.

Procediments

Connexió amb altres matèries

5.- Metodologia.

6.- Criteris d'avaluació.

7.- Materials

7.1. Llibres i material divers

7.2. Selecció de textos

7.3. Pàgines Web

8.- Bibliografia i recursos didàctics.

PROGRAMACIÓ: HISTÒRIA DE LA FILOSOFIA

2n BATX. CURS 2023/2024

Professor: Rafael Pérez

1.- Introducció.

L'objectiu primordial d'aquests tres crèdits és que l'alumne tingui una visió global de la història del pensament occidental i saber en què consisteix la filosofia, quina és la tasca que els filòsofs han desenvolupat durant la història i conèixer els pensadors més influents de la nostra cultura.

Per aconseguir aquest objectiu és necessari el lligam entre dos tipus de coneixements: el coneixement històric i el coneixement filosòfic; cada filòsof és fill del seu temps i això implica que ens hem d'apropar al seu pensament tenint en compte el context socio-cultural que li pertoca viure. Tota filosofia respon a uns interessos i preguntes (algunes universals) que tenen una resposta pròpia d'aquesta disciplina i, per tant, s'expressen en un llenguatge filosòfic. Preguntes semblants plantejades en contextos diferents han donat respostes també diferents, en alguns casos gairebé oposades, altres vegades pràcticament complementàries. Cada pensador aporta nous elements, nous conceptes, nous motius que fan progressivament la resposta més complexa.

Després d'un tractament sincrònic de la filosofia i les seves parts, fet durant el 1r curs de Batxillerat, és el moment que l'alumne/a de 2n de Batxillerat conegui la filosofia també diacrònicament, amb la finalitat d'aprendre a distingir-hi ja no camps temàtics (antropologia, ètica, lògica, etc.), sinó èpoques (filosofia presocràtica, filosofia hel·lenística, ...), i ja no designacions genèriques ("Racionalisme", "Empirisme", etc.), sinó textos i obres concretes d'autors concrets (*Meditacions metafísiques* de Descartes, *Fedó* de Plató, etc.).

La història és una reconstrucció significativa del passat humà. No és una mera relació d'esdeveniments, sinó una interpretació en que se'n discriminen uns i

se'n ressalten uns altres (seria inimaginable el volum i la comprensió d'una història on tot el que passés a l'espècie humana es considerés rellevant). Allò que fa un historiador és reconstruir els fets del passat des del seu present, donant-los un sentit, és a dir, enquadrant-los dins d'una forma d'entendre la realitat que ens sigui propera -la de la nostra cultura- i descobrint les relacions que entre sí tenen aquest fets i la seva importància en el decurs del temps. És a dir, per entendre un fet històricament cal interpretar-lo mitjançant una bona contextualització social, econòmica, política, cultural, etc.

Una història de la filosofia, però, és alguna cosa més concreta. Hegel, al segle XIX, va definir la filosofia com "un temps expressat en conceptes", expressió que ens apropa a una idea històrica de la filosofia. Una història de la filosofia representa una reconstrucció significativa dels problemes que es plantegen els filòsofs i de les respostes que hi donen des del seu temps. La filosofia investiga tot allò que interessa l'ésser humà i que necessita una resposta racional, que no és mai una veritat acabada. La història de la filosofia representa aquesta investigació desenvolupada al llarg del temps per diferents autors i l'estudi de la història de la filosofia ve a ser el redescobriments de les idees que aquests autors han deixat.

Cada filosofia té un valor en si mateixa pel fet d'haver donat diferents perspectives a les qüestions de sempre o per haver plantejat qüestions noves que han obert nous camins en el coneixement. En aquest sentit, a la filosofia li passa el mateix que a l'art, no hi ha progrés sinó canvi de perspectives i, per això, el pensament de Plató (s. IV aC) és tan valuós com el de Marx (s. XIX) i les pintures d'Altamira són igual d'importantes per a la humanitat que les obres de Picasso. En canvi, sí que és possible trobar relacions evidents entre els filòsofs d'una mateixa època o d'una mateixa doctrina perquè la filosofia, si bé no és progrés a l'estil del progrés científic, tampoc és un cúmul de pensaments desordenats en el temps i sense connexió entre sí; més aviat al contrari, la història de la filosofia està composta per una sèrie de pensaments, ordenats entre sí en un immens diàleg fictici que els filòsofs han mantingut i que ha servit i serveix de punt de referència per a cada intent de l'ésser humà de conèixer-se a si mateix i al món que l'envolta. Per això, ens poden apropar a la Història de la filosofia com si fóssim el públic d'aquest immens diàleg, però no com a

oïdors passius sinó com a participants actius que necessiten entendre bé cadascun dels seus interlocutors, plantejar-se amb ells els problemes i seguir-los en les seves intervencions i interpel·lacions històriques.

2.- Competències de la matèria.

Una competència és la capacitat d'aplicar diferents coneixements i habilitats en àmbits i contextos diversos. L'adquisició de les competències ha de ser progressiva i amb activitats que les refermin a través de l'aprenentatge experiencial. Els elements que hi intervenen són els continguts, els procediments i les actituds. Les sigles de les competències emprades en aquesta programació es citen a continuació:

Competència comunicativa CCOM

Competència en gestió i tractament de la informació CGTI

Competència digital CDIG

Competència en recerca CREC

Competència personal i interpersonal CPI

Competència en el coneixement i interacció amb el món CCIM

Competència (específica) en l'anàlisi i síntesi crítica de textos filosòfics CETEXT

Competència (específica) reflexiva, crítica, dialògica i argumentativa CEREF

Competència (específica) social i cívica CESC

Les competències generals del batxillerat són el pont entre les competències bàsiques de l'ESO i la vida activa i/o acadèmica futura. Les competències generals es classifiquen en sis grups, però tots ells estan íntimament interrelacionats:

CCOM És la formació de les capacitats i habilitats per a la transmissió, a través del llenguatge i d'altres formes d'expressió, de qualsevol tipus de coneixement. Es posarà especial èmfasi en l'ús no sexista del llenguatge i de la comunicació.

CGTI Aquesta competència tracta sobre l'adquisició i l'ordenació de la informació per transforma-la en coneixement. És un objectiu d'aquesta competència, conèixer els recursos i formar un criteri sobre la veracitat de les fonts i els seus continguts. Especialment important són també les implicacions

ètiques a l'hora d'utilitzar la informació i la correcta citació de les fonts.

CDIG És imprescindible en el món d'avui dia. Implica un coneixement pràctic de les eines digitals, així com de la xarxa informativa i de les comunitats virtuals que se'n deriven. La digitalització del coneixement i de les relacions humanes té una forta repercussió a nivell moral, ètic i social que ha de convidar a la reflexió sobre la responsabilitat que del seu ús se'n deriva.

CREC Engloba tot el procés de creació i elaboració d'un projecte a l'entorn d'una matèria i promou l'autonomia. Els elements d'aquest procés són principalment: elaborar hipòtesis i/o objectius, cercar informació i saber-la gestionar, tenir creativitat i inventiva per buscar nous camins o formes de plasmar el coneixement, arribar a conclusions i saber ordenar i plasmar la informació.

CPI Aquesta competència es centra en el subjecte, en el seu autoconeixement i la relació envers els altres. Té a veure, introspectivament, amb la imatge d'un mateix, l'autogestió emocional, el coneixement i desenvolupament de les pròpies capacitats i la capacitat d'autoavaluar els propis processos d'aprenentatge i, externament, amb l'habilitat d'interacció amb els altres, el treball cooperatiu, l'actitud cívica i la responsabilitat social.

CCIM Aquesta competència interrelaciona els coneixements de totes les matèries i el mode d'utilitzar el seu poder resolutiu davant de situacions o problemes que es puguin plantejar en qualsevol àmbit de la vida i el seu entorn. Inclou temes de caràcter ètic tan importants com són: la presa de consciència del paper responsable que tenim en el món global on vivim, la defensa de la igualtat de drets i oportunitats, especialment entre el homes i les dones, i la inclusió social, entre d'altres.

Competències específiques de la matèria

Les competències específiques de la història de la filosofia són essencialment tres: la competència en l'anàlisi i síntesi crítica de textos filosòfics; la competència reflexiva, crítica, dialògica i argumentativa, i la competència social i cívica.

La **competència en l'anàlisi i síntesi crítica de textos filosòfics** implica que l'alumnat reconegui en els textos dels autors que són motiu d'estudi qüestions que es poden abordar de manera filosòfica; que sigui capaç d'analitzar-los i comentar-los en relació amb el moment històric i cultural en què s'han produït i, també, d'establir relacions amb altres posicions filosòfiques coetànies o bé anteriors o posteriors. Com a resultat d'aquesta capacitat, l'alumnat ha d'arribar a la conceptualització del problema plantejat pel text i ha de ser capaç d'elaborar una síntesi crítica o resum raonat del problema.

La **competència reflexiva, crítica, dialògica i argumentativa** implica la presa de consciència de la incertesa que envolta el món del coneixement, l'habilitat per identificar problemes filosòfics i d'abordar-los de manera filosòfica, de relacionar els coneixements en una concepció global del món i de les coses, d'aprendre a pensar amb ordre i criteri i d'exposar les opinions pròpies, respectant les dels altres i valorant-les si escau com a manera d'enriquir la pròpia visió de la realitat. Aquestes capacitats signifiquen també utilitzar els conceptes i els arguments filosòfics de manera adequada i, per tant, entendre com opera la filosofia i com intenta justificar les seves afirmacions.

La **competència social i cívica** es refereix a la dimensió social dels comportaments, a saber viure en una societat plural, on les persones tenen maneres de pensar diverses i poden enfocar les seves vides, també, de manera diferent. L'estudi de la història de la filosofia pot fer palès que aquestes diferències de criteri, de teories i de pràctiques vitals han estat una constant al llarg de la història i que és difícil establir de manera definitiva quines són les millors o les que estan més ben fonamentades. El coneixement del passat i, per tant, el debat sobre la diversitat d'opcions respecte a temes de gran importància per a l'ésser humà han de comportar en l'alumnat un desenvolupament de la seva capacitat crítica i, al mateix temps, de la comprensió envers altres maneres de pensar, tot alimentant els valors de la convivència i la ciutadania.

Contribució de la matèria a les competències generals del batxillerat

La història de la filosofia pot contribuir de manera cabdal a les competències generals del batxillerat: la comunicativa, la referida a la gestió i tractament de la informació, la personal i interpersonal i la del coneixement i interacció amb el món, continuant el treball específic iniciat en la matèria de filosofia i ciutadania i amb l'objectiu d'afavorir la maduració intel·lectual i humana de l'alumnat, potenciant la seva capacitat per adquirir i integrar nous sabers i habilitats, i una millor preparació per desenvolupar funcions complexes que impliquin assumir responsabilitats com a persones actives en la societat.

Connexió amb altres matèries

La història de la filosofia comparteix continguts amb diverses matèries comunes de caire històric i cultural i, també, amb matèries de la modalitat d'humanitats i ciències socials, com la literatura, la història contemporània i la història de l'art. Per arribar a comprendre la història de la filosofia cal establir contínues relacions amb la ciència, l'economia, la religió, l'art o la literatura de les diferents èpoques. Aquests aspectes, des de posicions diferents de les dels seus estudis específics, ofereixen un suport inestimable al treball d'anàlisi que és característic de la filosofia. És aquest horitzó integrador el que fa possible que l'aprenentatge d'aquesta matèria serveixi de marc a altres disciplines humanístiques, ja que l'objectiu darrer del coneixement d'una matèria com la història de la filosofia és la integració de coneixements diversos en una concepció global del món i de les coses. En altres paraules, aquesta forma de coneixement proporciona el marc adequat perquè els aprenentatges assimilats en el conjunt de les disciplines adquireixin sentit i es configurin com una xarxa de coneixements, destreses i actituds que ens permeti desenvolupar una vida activa i crítica en l'actual context de la societat del coneixement.

3.- Objectius de la matèria.

La matèria d'història de la filosofia té com a finalitat el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Identificar i comprendre els grans períodes en què es divideix la història de la filosofia, així com les diferents solucions que al llarg del temps s'han anat proposant als problemes filosòfics.
2. Contextualitzar els problemes filosòfics i proposar-hi solucions, amb la finalitat de contribuir d'aquesta manera a bastir un criteri personal sòlid i raonat.
3. Llegir de manera comprensiva i crítica textos filosòfics de diferents autors i autores, comparar-los i valorar la importància del diàleg racional com a mitjà d'aproximació a la realitat.
4. Desenvolupar i consolidar una actitud crítica davant les diferents opinions expressades pels pensadors i pensadores d'èpoques i corrents filosòfics que s'han succeït al llarg de la història, analitzant semblances i diferències.
5. Conèixer i valorar diversos mètodes de coneixement i investigació i usar-los per avançar en l'autoaprenentatge i elaboració del propi pensament, basant-se en el rigor intel·lectual, la lliure expressió d'idees i el diàleg racional davant de qualsevol forma de dogmatisme.
6. Exposar correctament, de manera oral i escrita, el pensament filosòfic dels diferents autors i autores i prendre consciència que un punt de vista personal i coherent només pot arribar a bastir-se mitjançant un exercici d'empatia amb la diversitat dels raonaments.
7. Apreciar la capacitat de la raó per regular l'acció humana individual i col·lectiva per mitjà del coneixement i anàlisi de les principals propostes filosòfiques elaborades al llarg de la història, consolidant d'aquesta manera la pròpia competència social i cívica.

8. Valorar el debat entre posicions contràries com un mitjà per practicar el respecte vers els altres i la tolerància positiva contra qualsevol forma de discriminació.

9. Judicar críticament les conceptualitzacions de caràcter exclouent o discriminatori que han format part del discurs filosòfic, com l'androcentrisme, el sexisme, l'etnocentrisme, l'homofòbia o altres.

10. Desenvolupar una consciència cívica, crítica i autònoma, inspirada en els drets humans i compromesa amb la construcció d'una societat democràtica, justa i equitativa, i amb la defensa de la natura, desenvolupant actituds de solidaritat i participació en la vida comunitària.

4.- Continguts.

La programació general del curs respecte als continguts (conceptuals) estructurada en avaluacions és la següent:

1a AVALUACIÓ

I. La filosofia grega : recerca de l'harmonia entre la unitat i la multiplicitat.

Tema 1. Els Presocràtics.

- 1.1. La Grècia del naixement de la filosofia.
- 1.2. Del mite el logos.
- 1.3. Característiques generals del pensament presocràtic.
- 1.4. L'escola milèsia: Tales, Anaximandre i Anaxímenes.
- 1.5. El pitagorisme.
- 1.6. Ontologia: Heràclit i Parmènides.
- 1.7. Els pensadors pluralistes: elements en combinació.

Tema 2. La Sofística i Sòcrates.

- 2.1. La filosofia a l'Atenes del segle V.
- 2.2. Característiques generals del pensament de la Sofística.
- 2.3. Protàgores i Gòrgies.
- 2.4. Sòcrates, un sofista molt particular.
  - Semblança del personatge.
  - El mètode maièutic.
  - L'intel·lectualisme moral.

Tema 3. **Plató.**

Tema 4. Aristòtil.

II. Les filosofies de la salvació.

Tema 5. La filosofia hel·lenística.

- 5.1. Context històric.
- 5.2. Escoles post-aristotèliques: característiques generals.
- 5.3. La *Stoa*.
- 5.4. L'escepticisme.
- 5.5. L'epicureisme.

Tema 6. La filosofia medieval.

- 6.1. Cristianisme i filosofia.
  - Context històric.
  - Relacions entre raó i fe.
  - Formació del cristianisme.
- 6.2. Filosofia escolàstica.
- 6.3. Guillem d'Occam i la crisi de l'escolàstica: aurora de la modernitat.

2na. AVALUACIÓ. Filosofia moderna: la noció de subjecte.

Tema 7. El Renaixement.

- 7.1. L'origen de la modernitat.
- 7.2. Humanisme i Reforma.
- 7.3. La Revolució Científica: la construcció del mètode experimental.

Tema 8. El Racionalisme.

- 8.1. Definició del terme.
- 8.2. Autosuficiència de la raó.
- 8.3. La matemàtica com a model de saber.
- 8.4. **Descartes**.
- 8.5. El problema de la substància : Spinoza i Leibniz

Tema 9. L'empirisme.

- 9.1. Definició del terme.

9.2. L'experiència com a origen i fonament de tot coneixement possible.

9.3. **Locke**, Berkeley i **D. Hume**.

Tema 10. La Il·lustració.

10.1. Context històric i cultural del segle XVIII.

10.2. L'idealisme transcendent: **I. Kant**.

10.3. El pensament polític dels segles XVII i XVIII.

3a. AVALUACIÓ. Filosofia contemporània.

Tema 11. L'idealisme alemany.

11.1. Context històric i cultural del segle XIX.

11.2. Fichte, Schelling i Hegel.

11.3. L'esquerra hegeliana: Feuerbach.

Tema 12. La filosofia del nou ordre burgès: l'utilitarisme.

12.1. Introducció.

12.2. Fonts de l'utilitarisme.

12.3. Jeremy Bentham.

12.4. **J. S. Mill**.

12.5. Crítiques a l'utilitarisme.

Tema 13. La filosofia de la sospita.

13.1. Precedents històrics i culturals.

13.2. Marx i el marxisme.

13.3. **Nietzsche** i la crítica de la metafísica occidental.

13.4. Freud i la psicoanàlisi.

Tema 14. Els camins actuals de la filosofia.

14.1. Introducció: el segle XX.

14.2. Positivisme i neopositivisme.

- L. Wittgenstein i la reflexió sobre el llenguatge.
- K. R. Popper i el criteri de falsabilitat.

14.3. Fenomenologia i existencialisme.

Del conjunt de tots els autors, dedicarem més atenció als set autors que el coordinador de filosofia de les **PAU** considera com a "recomanats", per al segon curs: **Plató, Descartes, Locke, D. Hume, I. Kant, J. S. Mill i Nietzsche.**

Respecte als **procediments**:

1. Definició de conceptes bàsics i caracterització de teories filosòfiques sobre el coneixement, la realitat, l'ésser humà, l'acció i la societat.
2. Reconeixement de temes i problemes filosòfics i establiment de relacions amb els principals corrents filosòfics en què han estat plantejats.
3. Lectura i comentari de textos filosòfics significatius. Identificació de tema i tesi, estructura expositiva i conclusions.
4. Establiment de relacions entre el contingut d'un text i les idees de l'autor o l'autora, del corrent al que pertany, així com amb les circumstàncies de l'època i influències.
5. Preparació i realització d'exposicions orals i debats sobre temes de la matèria, usant, si cal, mitjans tecnològics de presentació.
6. Realització de treballs escrits, individualment i en equip, sobre algun tema o problema filosòfic, utilitzant processador de textos i eines informàtiques de suport.
7. Argumentació dels propis punts de vista en relació a qüestions filosòfiques.
8. Elaboració de fitxes, diagrames, esquemes i resums que permetin sintetitzar informació i establir relacions entre els autors i autores de la Història de la filosofia i altres esdeveniments de l'època.
- 9.- Analitzar, seguint un guió previ, les diferents lectures (antologies de pensadors).
- 10.- Definició i evolució històrica de conceptes filosòfics.

Connexió amb altres matèries

Filosofia i ciutadania

- Les concepcions sobre l'ésser humà, l'ètica, la política i la societat dins el context de l'època històrica.

Ciències per al món contemporani

- Valoració del canvi de paradigma en relació amb la representació de l'Univers.
- Anàlisi de les relacions entre ciència i pensament.

Àmbit de llengües

- Comprensió i producció de discursos orals i escrits.
- Participació en interaccions orals i en formes de comunicació virtuals interactives.

Història. Història del món contemporani. Història de l'art. Literatura universal. Economia.

- Anàlisi i interpretació dels corrents de pensament filosòfic dins el seu context i establiment de relacions entre els moviments artístics i literaris.

Grec. Llatí

- Valoració dels corrents de pensament grec i romà i de la seva incidència en diferents etapes de la història de la filosofia.

5.- Metodologia.

Les classes, degut a l'extensió del programa, seran bàsicament expositives. La presa d'apunts i l'ordenació d'aquests constitueix una activitat fonamental. Sempre que sigui necessari s'obrirà un torn de preguntes i respostes si la mecànica de la classe el fa possible.

El comentari de text és una pràctica que es realitzarà a classe (el que es refereix a com es fa un comentari) però bona part dels textos triats seran comentats fora d'horari lectiu, les classes (un 20%) serviran per a la correcció i aclariment de dubtes en aquesta tècnica.

La lectura de les diferents antologies i obres dels pensadors també es realitzarà fora del centre encara que sempre són lectures amb un guió previ i sobre autors treballats a classe.

La metodologia que proposem es fa tenint presents els objectius, tant generals com específics, que ens hem proposat i la millor manera de poder assolir-los. D'altra banda hem de tenir present que la metodologia emprada també ens ha de permetre aconseguir la millor situació possible d'aprenentatge de manera que l'actitud de l'alumne envers la classe sigui la més adequada possible; es a dir, que la metodologia ens hauria d'ajudar a aconseguir que l'alumne se senti compromès en el funcionament de la classe i que li permeti la participació en el procés de desenvolupament diari d'aquesta.

Es per això que els mètodes a seguir a la classe hauran de ser diversos i que utilitzarem segons el moment específic del procés educatiu. Com a metodologia general de recollida d'informació tenim, bàsicament, dues possibilitats: 1) la transmissió oral, es a dir, l'explicació escolàstica tradicional on el professor presenta els continguts de la matèria i els alumnes prenen apunts; i 2) la recerca d'informació en manuals, diccionaris, llibres de consulta pàgines web per part de l'alumne. Aquestes metodologies hauran de

tenir present el domini de tècniques com presa d'apunts, lectura, resum, elaboració de fitxes, confecció d'esquemes, confecció de ressenyes bibliogràfiques, tècniques de memorització, tècniques d'organització i categorització de la informació, etc. Considerem que aquestes tècniques ja han de ser dominades pels alumnes i que constitueixen la base necessària per al desenvolupament adequat de qualsevol matèria. Cas que observem al començament del curs que no hi ha prou domini d'aquestes tècniques hauríem de reforçar-les i aconseguir que fossin dominades per tots els alumnes.

Malgrat aquestes dues possibilitats considerem que només quan el curs estigui força avançat podrem fer servir aquesta segona opció perquè és a partir d'aquests moments quan l'alumne haurà d'estar en condicions de poder dominar dos aspectes força difícils per al propi alumne com són el domini del vocabulari específic filosòfic i l'evolució de les problemàtiques plantejades pels diferents autors al llarg de la història del pensament.

Com a **metodologia específica** de treball en la matèria de filosofia haurem de centrar-nos en l'anàlisi i comentari de textos. Per dues raons (una interna al de la tasca filosòfica, i una altra, externa, a la mateixa tasca filosòfica): 1) perquè "saber" filosofia significa saber situar les afirmacions d'un autor en el context més ampli del seu pensament i de la problemàtica tractada i això s'aconsegueix treballant els textos, i 2) perquè la prova de selectivitat està enfocada a la realització d'un comentari de text. Aquesta metodologia necessita d'unes tècniques específiques com són: l'anàlisi dels termes, la detecció dels elements principals i secundaris, l'estructuració dels diferents elements, etc.

En general haurem de fer servir tot un conjunt de tècniques que ens permetin aconseguir que l'alumne sigui capaç d'oferir un discurs:

- unitari i no simplement un agrupament de notícies, sistemàtic sense salts, amb lligam entre les idees,
- ordenat, que reflecteixi un adequat ordre mental, i

- homogeni, on no s'equiparin termes, conceptes o expressions semànticament diferents, malgrat ser morfològicament equivalents, ni es confonguin teories amb exemples o metàfores.

Tècniques que també ens hauran de permetre aconseguir que l'alumne sigui raonablement capaç de:

- separar tots els elements d'un discurs, sense perdre'n cap de significatiu,
- detectar els elements que són importants i distingir-los dels secundaris i dels que són, només, d'ornament literari,
- reconèixer els mateixos elements i la seva idèntica funció malgrat quedin inclosos en una altra estructura equivalent o sota una altra morfologia, i
- detectar allò que genera un canvi semàntic d'un terme o una expressió en quedar inclòs en una estructura discursiva diferent o amb nous elements.

6.- Criteris d'avaluació.

A l'hora de planificar l'avaluació no oblidem que aquesta ha de tenir dos objectius principals: 1) comprovar que les activitats i les diverses metodologies utilitzades en el desenvolupament de les classes s'ajusten als objectius proposats i 2) comprovar que els alumnes han assolit els objectius marcats. També tenim present que l'avaluació ha de ser continua (permet regular l'hàbit de treball i estudi dels alumnes), global (ha de dissenyar activitats que cobreixen tot l'espectre de continguts de la proposta curricular i no només els conceptuals) i diversificada (ha de incorporar un ampli ventall d'activitats).

D'acord amb les tres funcions (inicial, formativa i sumativa) de l'avaluació plantejarem les següents activitats:

1. Avaluació **inicial**: una prova inicial a base de preguntes que ens donaran informació sobre les capacitats conceptuals i una altra prova sobre un text que ens proporcionarà informació sobre els procediments i sobre les actituds.

2. Avaluació **formativa**: en aquesta avaluació tindrem presents les activitats realitzades pels alumnes a classe (exercicis variats, dissertacions, ...), exposicions orals de treballs, participació en debats, revisió de comentaris de text, lectures d'obres filosòfiques clàssiques etc. S'han de treballar entre 3-4 lectures obligatòries sobre obres i antologies dels autors inclosos a la selectivitat per aprovar la matèria.

3. Avaluació **sumativa**: en relació als *continguts*, a més de les clàssiques proves tindrem en compte altres activitats com l'elaboració de treballs d'investigació, proves de caràcter objectiu, etc., així com també tots els resultats recollits a l'avaluació formativa.

Les proves que proposem hauran de ser el més semblants possible a la proposta que ens fa el coordinador de la prova de Filosofia a les PAU. Les proves tindran un text que farà referència a un concepte o idea central del

programa que anirà acompanyat de preguntes que hauran de tenir les característiques següents:

- 1- Explicar breument la idea del text.
- 2- Explicar un concepte o expressió del text.
- 3- Explicar les raons de l'autor a favor d'una tesi bàsica del text.
- 4- Comparar un concepte o idea del text (vinculat amb les idees del text) amb un altre, que pot ser d'un autor diferent.
- 5- Fer una avaluació raonada i personal sobre alguna de les tesis defensades al text. (Aquesta pregunta tendirem a plantejar-la més cap al final del curs i menys al començament).

El número mínim d'aquest tipus de proves de caire més clàssic per avaluació serà de dos, per poder fer la mitjana aritmètica cal partir en cada prova d'un 4 com a mínim. L'arrodoniment de la nota amb decimals és sempre a la baixa a l'hora de posar la nota a les Actes trimestrals. En el moment d'establir la nota global, les notes compten amb tots els decimals i l'arrodoniment es realitzarà en funció de la valoració global de tot el curs.

S'han de treballar entre 3-4 lectures obligatòries sobre obres i antologies dels autors inclosos a la selectivitat per aprovar la matèria: *La República* (Llibre VII) de Plató, *Meditacions metafísiques* (I, II, V i VI) de Descartes, *Segon Tractat sobre el govern civil* de Locke, *Abstract* de D. Hume, una selecció de *La fonamentació de la metafísica dels costums* de Kant, *Utilitarisme* de J. Stuart Mill i una antologia de textos de les obres principals de F. Nietzsche.

El seminari considera que tant la **nota de les avaluacions parcials com la nota global de la assignatura** ha de ser el resultat d'aplicar els següents criteris:

- el 70 % correspondrà a les competències conceptuals,
- el 20 % correspondrà als procediments,
- el 10 % correspondrà a les actituds.

Respecte a l'ortografia, el departament de Ciències Socials arriba a l'acord de restar en proves i treballs **0'1** punt per cada falta sense comptabilitzar les que siguin repetides, s'estableix que el màxim a sostreure per aquest concepte sigui d'**1** punt.

Recuperacions

Quan hi hagi alumnes que no hagin assolit els objectius proposats establirem el següent mecanisme de recuperació:

1. Si els objectius no assolits es refereixen a **una part del curs** (com pot ser alguna avaluació) proposarem un seguit d'exercicis que els alumnes han de fer fora de les hores lectives del centre i que corregirem de manera global e individual. Tanmateix els alumnes podran plantejar a classe o en hores de consulta qualsevol dubte que tinguin sobre qualsevol aspecte que no hagin entès encara. Després farem una prova semblant a la proposada anteriorment. La realització dels exercicis i de la prova es farà durant el temps corresponent al període lectiu següent en que l'alumne no hi hagi assolits els objectius marcats, excepte el tercer trimestre per manca de temps. La nota de recuperació és un 5, només en els casos en què s'hagi tret bona nota (per sobre del 7) es pot obtenir un 6. Cas de suspendre l'examen de recuperació es mantindran les notes anteriors sense cap modificació.

2. Si els objectius no assolits es refereixen a la **totalitat del curs**, llavors en aquesta situació l'alumne s'haurà de tornar a matricular de tot el curs i no tindrà més remei que fer la matèria una altra vegada, ja sigui repetint amb menys de tres assignatures o bé tornant a fer tot el curs sencer.

A la recuperació final de juny es recupera tot el contingut de cada crèdit trimestral. La nota màxima de suficiència és un 5. La nota mínima de trimestre per fer mitja a final de curs és també un 4. Si feta la mitja dels tres crèdits no s'arriba a 5, s'haurà de recuperar la matèria; si s'arriba al 5 es donarà per aprovada la matèria. Dos trimestres suspesos comporta haver de recuperar tota la matèria.

7. MATERIALS

7.1. Llibres i material divers

- Per al segon curs no hi ha llibre de text. Al seu lloc proposem un *Dossier* elaborat pel Seminari que recull les informacions més bàsiques sobre el temari. Aquest dossier està a la disposició de l'alumne en el *moodle* del centre. Aquest espai permet afegir els materials complementaris (textos, documentals, pàgines web...) que reforcen el contingut de la matèria.

7.2. Selecció de textos

Com a material específic, per al segon de batxillerat, de treball a classe, o bé a casa per després poder corregir/comentar a classe, i que considerem fonamental, hem decidit tot un seguit de textos dels autors més representatius.

. **Plató**. Un recull de textos fonamentals com: el mite de la caverna i la seva interpretació, el símil de la línia, Eros com camí per aconseguir la idea de Bellesa, la justícia com a harmonia entre les classes, etc.

. **Aristòtil**. Selecció de textos sobre física i metafísica: crítica de la teoria de les idees, matèria i forma, potencia i acte, etc.

. **Epicur**. *Lletra a Meneceu* i *Màximes capitals*.

. **Descartes**. Selecció de textos del *Discurs del mètode* i de les *Meditacions metafísiques* com el dubte metòdic, la primera veritat, l'existència de Déu i el món exterior, etc.

. **Locke**. Selecció de textos del *Segon Tractat sobre el Govern Civil*.

. **D. Hume**. *Abstract*.

. **I Kant**. Selecció de textos de *La fonamentació de la metafísica dels costums*.

. **Stuart Mill**. Selecció de textos del quart apartat de *L'utilitarisme*.

. **Marx**. Selecció de textos del *Manifest del partit comunista*, dels *Manuscrits* i alguns altres de conceptes clau com plusvàlua, alienació econòmica, etc.

. **Nietzsche**. Recull de textos de la *Genealogia de la moral*, de *Així parlà Zaratustra*, de *La gaia ciència*, de *Més enllà del bé i del mal*, de *Aurora*. També

l'obra *Sobre veritat i mentida en sentit extramoral* amb una guia didàctica de lectura.

.

7.3. Pàgines Web

També resulta convenient, sobretot per als alumnes de segon de batxillerat, que puguin tenir accés a les **pàgines web** del Departament d'Universitats on apareixen força models d'exercicis **d'accés a les PAU**, amb les línies de correcció i a la pàgina del mateix departament "**Posa't a prova**".

Altres pàgines interessants apareixen a l'**xtec**, a la pàgina "Escola oberta" a la secció de Filosofia, on hi ha força activitats interessants proposades per LL. Vallmajó, J.M. Terricabras A. Sarsanedes, etc. També són recomanables les següents adreces:

- Centre telemàtic de filosofia (UAB):

<http://blues.uab.es/filosofia/centretelematic.html>

- Grup embolic (València): <http://www.ctv.es/USERS/aaloma/links.html>

A destacar la pàgina <http://www.filoselectivitat.cat/> per preparar el temari del curs i els autors proposats a les PAU.

8.- Bibliografia i recursos didàctics.

Les obres generals que serveixen com a base dels apunts donats a classe són les següents:

- ABBAGNANO, N. *Historia de la filosofia*. Ed. Hora S.A. Barcelona, 1982.
- MARTÍNEZ MARZOA, Felipe: *Historia de la filosofia* (I y II), Itsmo, Madrid, 1984.
- REALE, G., ANTISERI, D. *Historia del pensamiento filosófico y científico*. Ed. Herder. Barcelona, 1988.
- RUSSELL, B. *Historia social de la filosofia*. Ed. 62. Col·lecció El Cangur. Barcelona, 1996. (3 volums)
- VALVERDE, J.M. *Vida y muerte de las ideas*. Ed. Ariel. Barcelona, 1997. 8ª edició.
- VV. AA.: *Breu història de la filosofia*, Columna, Barcelona, 1995.
- VV. AA.: *Historia de la filosofia*, Siglo XXI, Madrid, 1987.

Els llibres fonamentals més específics de cada apartat del programa es citen a continuació:

- TORELLÓ, Ramon M.: *Introducció a la filosofia grega*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 1993.
- TURRÓ, Salvio: *Del hermetismo a la nueva ciencia. Descartes*. Anthropos, Barcelona, 1994.
- GONZÁLEZ GALLEGO, Agustín: *Empirismo y experiencia*. Montesinos, Barcelona, 1984.
- MARTÍNEZ MARZOA, Felipe: *Releer a Kant*, Anthropos, Barcelona, 1989.
- FINK, Eugen: *La filosofía de Nietzsche*, Alianza editorial, Madrid, 1989.
- FERNÁNDEZ BUEY, F.: *Marx (sin ismos)*, El Viejo Topo, Barcelona, 2000.

- MUÑOZ, Jacobo: *Lecturas de filosofía contemporánea*, Ariel, Barcelona, 1984.

Respecte als recursos didàctics (com s'efectua i elabora un comentari de text i una lectura filosòfica):

- LÓPEZ BURÓN, R.: *El comentari de text*, La Magrana, Barcelona 1991.
- VV AA: *Eines*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 1999.
- VV AA: *Atena. Lectures de batxillerat d'història de la filosofia 2020/2021*, La Magrana, Barcelona, 2020.
- PUIG, I i TERRICABRAS, J.M.: *Ergo*, Vicens Vives, Barcelona, 1992.
- *Diccionario de filosofía* (CD) [Herder] i *Diccionario de filosofía abreviado* de Ferrater Mora.
- DD AA: *Antologia de textos i exercicis per a la filosofia a batxillerat*, ICE UdG, 2006.
- Presentacions PPT dels autors seleccionats per a les PAU.
- Guies de lectura de les obres seleccionades per a les PAU.